

FICHE PRATIQUE

SHAWARWARI 10 DON RAGE YADA BAYANAN KARYA A KAFOFIN SADA ZUMUNTA NA ZAMANI

KAFOFIN SADA ZUMUNTA NA ZAMANI NA IYA HA'BAKA SADARWA MAI HA'DARI DA DABARUN HA'DIN KAN GWIWAR AL'UMMA (RCCE) YAYIN ANNOBAR COVID-19. GA SHAWARWARI 10 DON RAGE HA'DARIN RABA BAYANAN DA BA DAIDAI BA KUMA WA'DANDA ZASU IYA ZAMA HA'DARI.

1. DANNA DAKATAWA:

- Saurin kafofin sada zumunta na zamani ya sanya ana watsa bayanan da muka samu cikin gaggawa.
- Yana da mahimmanci a dakatar, ayi tunani kafin kafin a watsa - ba za mu saka iyalai ko daidaikun mutane cikin hatsari ba ko mu canza halayensu ta hanyar da zata cutar da su ba.
- Bayanan bogi na yaɗuwa da nisa, kuma gyara sau da yawa yana samun raguwa kafan.

2. BINCIKI IN DA AKA SAMO SHI:

- Kun san mai aikawa? Wadannan kalmomin su ne ko wani abu ne da suka tura muku? Idan babu ingantacciyar hanyar bayanai, koma ga mai aikawa kuma a nemi bayani.
- Idan za'a watsa bayanai ga wasu koyaushe a yi koƙarin haɗa tushen (da hanyar haɗin yanar gizon idan yana yiwuwa).
- Akwai adadi mai yawa na bincika gaskiyar kan layi - eg. Snopes, tare da sadaukar da abun ciki na COVID-19.

3. KANA IYA TABBATARWA?

- Za a iya tabbatar da bayanan da ake rabawa akan gidan yanar gizon hukuma World Health Organization (WHO) da Gwamnatin kasa a wurin ku?
- Idan bayanin takamaiman ne ga UNHCR, za ku iya yin ishara cikin aikin ku? Idan ba za ku iya tabbatarwa ba, kada ku watsa.

4. SHIN BAYANIN YANA DA AMFANI?

- Babban adadin abubuwan da ake rabawa yanzu akan COVID-19 yana kurma. Yi la'akari idan bayanin da kuke son turawa yana da amfani kuma yana aiki ga mutanen da abin ya shafa - yana ba da shawara da jagora kan matakan rigakafin kuma zai sanar da yanke shawara?

FICHE PRATIQUE

5. KUN YI LA'AKARI DA TASIRIN ABIN DA KE CIKI?

- Ra'ayin mutane game da hadarin yana da alaka sosai kuma yana da rikitarwa. Bayanan da muke turawa 'en-masse' ta hanyar kafofin watsa labarun na iya zama kamar ba su da lahani amma yana iya nuna takamaiman hadari ga wasu kungiyoyi (misali mutane sama da wani shekaru).
- Yi la'akari idan isar da abun zai kara karin tambayoyi da yadda zaku iya yin niyya takamaiman kungiyoyi tare da saƙo da aka kera da rage damuwa.
- Yawancin ayyukan UNHCR da abokan haɗin gwiwa ba za su sami ikon amsa sakonni ɗaya ba, a cikin ainihin lokaci, idan an nuna damuwa.

6. KADAKA KUSKURE DON TABBATARWA DA NINKI DAYAWA:

- Karɓar bayanai iri ɗaya daga masu aikawa da yawa ba tabbacin tushe bane.
- Yanayin hoto ko bidiyo mai zagaya yanar gizo da sauri na barna da barna wani lokaci yana sa ya zama gaskiya saboda kowa yana rabawa; tare da irin waɗannan sakonnin yana da mahimmanci don bincika gaskiya (kamar yadda yake a sama).

7. KUNA YI FAHIMTA BAYANAN?

- A lokacin cutar ta COVID-19, tarin zane-zane da hangen nesa na bayanai suna yawo-da yawa an 'yanke da lifa' daga mahallin su na asali.
- Ba tare da lakabi ko tatsuniya ba wannan bayanan galibi ba shi da ma'ana da rikitarwa - ku guji isar da irin wannan sakon saboda kawai kuna ba da gudummawa ga 'hayaniyar bayanai'.

8. SHIN SAKON YANA AMFANI DA AIKATA LAIFI KO 'BATA DAN ADAM?

- Irin waɗannan abubuwan suna ba da laifi ga waɗanda ke fama da cutar kuma suna ciyar da kyama, mai yuwuwar haifar da rashin son mutane don neman lafiya, zaɓin gwaji ko bin hanyoyin kebewa.
- Guji raba abubuwan da ke magana game da 'annoba' ko amfani da yare mai cutarwa-wannan yana da mahimmanci musamman a cikin mahallin inda ake yiwa 'yan gudun hijira/masu neman mafaka lakabi da' masu kamuwa da cuta 'ko kuma' masu laifin yada 'COVID-19'.

FICHE PRATIQUE

9. SHIN AKWAI ALAMUN CEWA KARYA CE?

- Sau da yawa sakonnin karya zai karfafa raba gaba (misali “don Allah a raba wa duk wanda kuka sani”).
- Sau da yawa suna kunshe da kuskuren rubutu kuma mai aikawa na iya iƙirarin yana da alaƙa da dandalin sada zumunta. Idan kuna tuhuma, yana da kyau kada ku aika.

10. SHIN DA HOTUNAN SAKE MAIMAITA HOTUNA (HOTUNA KO JADAWALI)?

- Sau da yawa, abubuwan da ke da'awar 'labaran karya' suna sake haɗa abubuwan da aka kaddara, misali amfani da 'hotunan jari'.
- Idan kuna da shakku, yi la'akari da gudanar da binciken 'juyawa' a cikin burauzar ku don sanin idan da lokacin da aka sanya hoton a baya.
- Wannan cutar ta COVID-19 tana haɓaka cikin hanzari, tabbatar da raba sabbin bayanai ingantattu da ingantattu kawai-ku guji sake sarrafa abun ciki.

A KARSHE:

Bayanan da aka raba ta kafofin sada zumunta ba za su taɓa isa ga kowa da kowa a cikin al'umma ba kuma ɗayan tashoshin sadarwa ne kawai za su karɓe su a matsayin wani ɓangare na cikakkiyar dabarun RCCE. Rarraba dijital zai haifar da banbancin bayanai idan ba a karɓi tashoshi masu dacewa ba.

SHaidu MASU AMFANI

Don karin nasihu da bayanai kan martanin COVID-19, da fatan za a duba jagorar da ke gaba ta wasu manyan dandamali na kafofin watsa labaran:

<https://about.fb.com/news/2020/03/coronavirus/>
<https://about.instagram.com/politics>
<https://www.facebook.com/gpa/blog/messenger-101>

<https://www.whatsapp.com/coronavirus>
<https://www.messenger.com/coronavirus>

LAMBOBIN SADARWAMASU AMFANI

Hakanan zaka iya tuntuɓar abokan aikin UNHCR don karin tallafi, tambayoyi da martani:

Gisella Lomax Senior Social Media Officer Global
Communications Service (GCS), DER
lomaxg@unhcr.org

Katherine Harris Protection Officer Division of
International Protection (DIP)
harrisk@unhcr.org